

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum culpa plus habeat de ratione mali quàm pœna.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

QVÆSTIO TERTIA.
Vtrum culpa magis habeat de ratione
mali, quam pœna.
Tho. i. q. 42. ar. 6.

Postmodum queritur, quid plus habeat de ratione mali, culpa an pœna. Et videtur quod pœna, quia sicut in bonis illud est melius, propter quod alterum elicitur, ita in malis illud est peius, propter quod alterum euitatur, sed culpa euitatur propter pœnam, ergo &c.

2 Item sicut se habet meritum ad præmium, ita culpa ad pœnam, sed præmium melius est merito: ergo pœna est deterior culpa.

3 IN contrarium est, quia omne quod communiter dicitur de causa à causato, verius & principalius dicitur de causa, quam de causato: sed malum dicitur de culpa & pœna, tanquam de causa & causato: culpa enim est causa pœnæ, ergo &c.

4 **R E S P O N S I O.** Quid sit maius malum culpa, an pœna, improprie queritur, quia quæ comparatur proprie secundum maius & minus debent esse vnus rationis in eo in quo comparantur, vt patet ex 7. Phisic. malum autem non conuenit vnico culpæ & pœnæ, quia pœna est malum nature, culpa verò malum moris, ideo &c. Item culpa consistit in actione, pœna autem in passione, hæc autem non sunt vnus rationis, ideo &c.

5 Quia tamen largè cõparantur quandoque que in vna ratione non conueniunt, sicut dicimus quod substantia verius est ens quàm accidens: ideo tolerando dictam cõparationem, dicendum quod culpa verius habet rationem mali quàm pœna, quod patet ex propriis rationibus boni & mali, ratio enim boni, vt supra dictum est. di. 33. qu. 1. & 2. est ratio conuenientis: ratio autè mali est conuenientie priuatio. Tunc sic, illud est maius malum homini, quod tollit illud quod maxime cõuenit ei, sed hoc est magis culpa quàm pœna, ergo &c. Probatio minoris, quia illud cõuenit maxime homini, quod conuenit ei secundum quod est homo, sed bonum rationis quod tollitur per culpam est huiusmodi. Cõuenit enim homini secundum quod est homo, quia homo est homo per rationem, quare &c. Item malum culpæ est in potestate hominis, malum autem pœnæ non, quæ autem sunt in potestate hominis imputantur ei: & ideo malum culpæ imputatur homini, vt ex ipso dicatur malus, non autem ex malo pœnæ, & ita loquitur Dionys. 4. cap. de diu. no. quod puniri non est malum, sed fieri dignum pœna, & Augu. 1. de lib. arb. quod culpa est malum quod facimus, & quo mali sumus: pœna verò est malum quod patimur, non quo mali sumus. Et ideo alibi dicitur quod melius est omnia pari mala, quàm malo consentire.

6 **A D** primum argumentum dicendum quod culpa non est vitia principaliter propter pœnam, sed propter se, etiam si nulla pœna sequeretur. Vnde & virtuosus plus culpam fugit, quàm pœnam, ad quam tamen oportet mensurare actus aliorum hominum, vt dicitur 3. Ethicorum.

7 **A D** secundum dicendum quod licet culpa terminetur ad pœnam, sicut meritum ad præmium, tamen non intenditur propter pœnam sicut intenditur meritum propter præmium, sed potius inducitur vt culpa vitetur: & sic culpa maior est siue peior, quàm pœna.

Sententia huius distinctionis. xxxviii.
in generali & speciali.

Post prædicta de voluntate. Superius Magister determinauit de peccato per comparisonem ad actus quibus peccamus, ponendo definitionem peccati. Hic determinat de peccato per comparisonem ad potentiam voluntatis, & ad alias potentias. Secundum inquit de peccato voluntatis per comparisonem ad alias potentias. Tertio inquit de peccato prout respicit actus exteriores. Secunda in princ. dist. 39. ibi, hic erit questio. Tertia in princ. 40. dist. ibi, post hæc de actibus est considerandum. Prima est principalis lectio. Et diuiditur in tres. Primo inquit vtrum voluntas habeat rectitudinem tantum à fine. Secundum inquit vtrum iste finis sit vnus an plures. Tertio ostendit quomodo se habeant intentio & voluntas ad in-

uicem. Secunda ibi, sed queritur, vtrum bonæ voluntates. Tertia ibi, solet etiam queri. Prima in duas. Primo ostendit quod à voluntatis finis est charitas. Secundum ostendit quod iste finis finem, qui est Deus, non excludit. Secunda ibi, ergo charitatem sibi ponit finem. Secunda pars principalis, in qua determinat de vnitatem & pluralitate finis diuiditur in duas. Primo determinat questionem intentam. Secundum obicit contra determinata, & soluit. Secunda ibi, veruntamen huic sententiæ. Illa pars principalis, in qua inquit quomodo se habeant intentio & voluntas, diuiditur in duas partes, secundum duas questiones quas mouet & soluit. Secunda ibi, sed queritur vtrum etiam intentio. Hæc est sententia & diuisio lectionis in generali.

2 **I N** speciali verò sic procedit Magister. Et proponit primo, quod voluntas rectitudinem & peruersitatem habet à bono vel malo: finis autem bonus est charitas, quoniam propter charitatem fieri debet quicquid fit. Postea dicit quod iste finis ad vltiorem finem ordinatur, scilicet ad Deum: malæ autem voluntatis finis est mala dilectio, vel delectatio. Postea dicit quod poterit esse plures fines intermedii, tam bonarum quàm malarum voluntatum, qui sunt quasi quoddam medium in veniendo ad vltimum finem. Postea ponit quãdam autoritatem, per quam videtur probare quod duos fines non debemus nobis consistituere, & soluit dicens quod hoc intelligendum est, quod illi fines sic se habent quod vnus ad alium non refertur. Postea querit, vtrum voluntas & intentio sint idem. Et respondet quod voluntas proprie dicit ipsam potentiam. Intentio verò dicit illud propter quod mouetur ad vltimum. Vltimo querit, vtrum idem sit actus, quo voluntas vult finem, & ea quæ sunt ad finem. Et respondet quod quibusdam non videtur esse idem: quibusdam verò videtur quod sunt idem actus voluntatis. diuersificantur tamen secundum volitã, Magister tamen hoc indeclaratum relinquunt. Et in hoc terminatur sententia lectionis, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum bonitas actus voluntatis sit ex fine.

Tho. 1. 2. q. 1. ar. 3. & q. 18. ar. 2. 3. & 4.

Circa distinctionem istam primo queritur, vtrum bonitas actus voluntatis sit ex fine. Et videtur quod sic quia motus recipit speciem à termino, sed terminus actus voluntatis est finis, ergo &c.

2 Item Boetius in Topica suis dicit quod cuius finis bonus est, ipsum quoque bonum est: ergo bonitas finis causat bonitatem operis.

3 **I N** contrarium arguitur, quia euangelizare bonum est, manducare bonum est, tamen euangelizare propter manducare non bonum est, ergo bonitas operis non est ex bonitate finis.

4 **R E S P O N S I O.** Quam questio sit de bonitate moralis actus voluntatis videnda sunt duo. Primum est, quis actus dicatur moralis, & quare. Secundum est, in quo consistat bonitas actus moralis ipsius voluntatis, & ex his apparebit illud quod queritur.

5 **Q V A N T V M** ad primum sciendum est quod actus moralis dicitur actus qui est in potestate voluntatis, siue sit ab ea elicitus siue imperatus. Et dicitur moralis à more seu consuetudine, quia per morem seu consuetudinem possumus nos habere diuersimodè circa tales actus, in quantum assuescimus sic vel aliter operari, & omnes tales actus sunt liberi. Circa actus enim purè naturales consuetudo vel mos non habet locum. Si quis enim projiciat lapidem sursum centies millesies, nunquam assuescet ascendere, quia motus eius sursum vel deorsum non est liber, sed vnus est violentus, & alter naturalis. Et propter hoc quod actus morales liberi sunt, & in potestate nostra: idcirco secundum eos laudamur, vel vituperamur, in quantum sunt boni vel mali.

6 **E T** est aduertendum quod prædicti actus morales sunt quædam res in esse natura, sed dicuntur morales, propter rationem iam dictam, & quantum esse morale nihil reale addat super naturalem talium actuum entitatem: tamen aliud iudicium est de eis secundum esse suæ nature & secundum mores, seu secundum genus moris. Actus enim temperatus & intemperatus sunt eiusdem speciei in esse